

รายงานการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

ประเมินผลตอบแทนสังคมของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปรางเพื่อการพัฒนา
ภายใต้กรอบ SROI

**Assess the social return of the Ban Prang homestay improvement project for
development under the SROI framework**

โดย

นางสาวกัญญารัตน์ ดำสูงเนิน รหัสนักศึกษา 6240509202

โครงการสหกิจศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจ

สาขาการเงินการธนาคารคณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

รายงานการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

ประเมินผลตอบแทนสังคมของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปรางเพื่อการพัฒนา
ภายใต้กรอบ SROI

**Assess the social return of the Ban Prang homestay improvement project for
development under the SROI framework**

โดย

นางสาวกัญยารัตน์ ด้ามสูงเนิน รหัสนักศึกษา 6240509202

โครงการสหกิจศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจ

สาขาการเงินการธนาคารคณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

ชื่อ นางสาวกันยารัตน์ ดำสูงเนิน

ชื่อโครงการ การประเมินผลโครงการพัฒนาระดับโฮมสเตย์ และการ
ท่องเที่ยว

สู่มาตรฐานสากลภายใต้กรอบ(SROI)พื้นที่บ้านปรางค์ จ.นครราชสีมา

คณะ สาขา มหาวิทยาลัย คณะวิทยาการจัดการ สาขาการเงินการธนาคาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ธวัชรรัตน์ ประจันตะเสน

อาจารย์ ชลิตา แควกลาง

อาจารย์ เพชรรัตน์ สุทธิเทพ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการวัดค่าผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment) : ของหน่วยงานธนาคารออมสินโครงการปรับปรุงพัฒนาระดับโฮมสเตย์และท่องเที่ยวบ้านปรางค์เป็นกรณีศึกษา ซึ่งทางโฮมสเตย์มีการดำเนินการทางสังคมโดยเน้นหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมกันนี้ได้มีการใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมถึงการสัมภาษณ์และทำแบบสอบถามกับผู้มีส่วนได้เสีย ผลการศึกษาพบว่าอัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนสรุปได้ว่าการลงทุนโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปรางค์ในการลงทุนไป1บาทนั้นได้ผลตอบแทนเท่ากับ1.96

คำสำคัญ: (SROI)คือผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม
ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดีได้ด้วยความช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษา จากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะอาจารย์ที่เป็น คณะกรรมการสอบงานวิจัยทุกท่านและพี่ ๆ ที่ธนาคารออมสินภาค 13 หน่วยพัฒนาสังคมและชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา พร้อมคำแนะนำในทุกขั้นตอนที่ได้ทำการศึกษา การวางแผน จัดทำ การเขียนรายงาน การนำเสนอผลงาน การตรวจสอบ การแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานทุก อย่างของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้จัดทำตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของท่านอาจารย์ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานค้นคว้าอิสระนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจไม่มากนักน้อย และหากมี ข้อบกพร่องด้วยประการใด ๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

นางสาว กัญยรัตน์ ดำสูงเนิน

ผู้จัดทำวิจัย

สารบัญ

บทที่ 1	1
1.1 ที่มาและความจำเป็นมา	1
1.2 คำถามงานวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2	3
2.1 กรอบแนวแนวคิดการพัฒนาโครงการที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับชุมชนท้องถิ่น และ สิ่งแวดล้อม	3
2.2 กรอบการดำเนินการวิเคราะห์ SROI ที่ต้องเกี่ยวข้องกับ 6 ขั้นตอน ได้แก่	4
2.3 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change)	4
2.5 แนวคิดทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	6
2.6 การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม(Social Impact Assessment:SIA)	6
บทที่ 3	9
3.1 รูปแบบของการวิเคราะห์	9
3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และประชากรกลุ่มตัวอย่าง	10
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	10
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	11
3.5 สมมุติฐานของมูลค่าเงินลงทุนและผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม	11
บทที่ 4	12
4.1 แผนที่ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน เพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคม	12
4.2 Deadweight ของผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม ในการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปราจีนนคร จ.นครราชสีมา	14
4.3 Attribution ของผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม เพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปราจีนนคร จ.นครราชสีมา ..	15
การวิเคราะห์ค่าแปลงทางการเงินโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์	17
ตาราง 1.1 ข้อมูลพื้นฐานของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์	17
4.4 ผลตอบแทนทางสังคม (SROI)จากการปรับปรุงโฮมสเตย์	17
บทที่ 5	21

5.1สรุปผล	21
5.2 ข้อจำกัดการศึกษา	21
5.3 ข้อเสนอแนะ	21
รายการอ้างอิง.....	22

สารบัญตาราง

ตารางDeadweight.....	13
ตารางAttribution.....	14
ตาราง1.1 ข้อมูลพื้นฐานของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์.....	16
ตาราง1.2 การเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง.....	16
ตาราง1.3การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่.....	17
เกิดขึ้นด้านเศรษฐกิจ	
ตาราง1.4การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่.....	17
เกิดขึ้นด้านสังคม	
ตาราง1.5การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่.....	18
เกิดขึ้นสิ่งแวดล้อม	
ตาราง1.6การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่.....	19
เกิดขึ้นด้านสุขภาพ	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความจำเป็น

ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐและองค์กรชั้นนำมุ่งค้นหาแนวทางการเติบโตอย่างยั่งยืน ที่มีความเหมาะสมกับตัวเองผ่านการทำกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมต่างๆ และวางแนวทางการดำเนินงานของธุรกิจให้สอดคล้องตามกรอบแนวทางความยั่งยืนที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล SROI – Social Return on Investment เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์คุณค่า ที่เพิ่มขึ้นกับบรรดาผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มทุกภาคส่วนที่เป็นเชิงสังคม โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติและพฤติกรรมที่เป็นการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่ไม่อาจจะประเมินมูลค่าได้ในลักษณะของตัวเงินหรือกิจการโครงการที่ไม่ทำกำไร ทางธนาคารออมสินมีโครงการพัฒนาระดับเศรษฐกิจรากฐานและประชาชนรายย่อยจึงให้ความสำคัญสนับสนุนพัฒนา ยกระดับโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวชุมชนบ้านปรางค์ เนื่องจากเป็นวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว ชุมชนดำเนินร่วมกันเรียนรู้และพัฒนาชุมชนเพื่อให้ได้รับมาตรฐานต่างๆ ทั้งนี้โฮมสเตย์บ้านปรางค์ยังได้รับรางวัลโฮมสเตย์ยอดเยี่ยม โครงการ GSB Smart Homestay ซึ่งธนาคารมองว่าโฮมสเตย์บ้านปรางค์เหมาะแก่การพัฒนาโฮมสเตย์สู่ระดับสากล จึงมีแนวทางการวิเคราะห์การเติบโตและผลตอบแทนทางสังคมโดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ SROI ว่าเงินลงทุนแต่ละบาทนั้นได้ผลตอบแทนเท่าใดเพื่อการพัฒนาต่อไป บ้านปรางค์เป็นชุมชนที่เก่าแก่ที่ผ่านการตั้งถิ่นฐานและอยู่อาศัยตั้งแต่โบราณกาล เนื่องจากลักษณะทางภูมิประเทศเป็นเนินดินขนาดใหญ่เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานและสามารถป้องกันน้ำท่วมขังได้ โดยจากหลักฐานที่มีการค้นพบมีการภาพโครงการกระดูกมนุษย์โบราณอายุราว ๑,๕๐๐ - ๑,๘๐๐ ปี และมีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ผ่านยุคสมัยทวารวดีจากหลักฐานการขุดค้นและพบพระพุทธรูปศิลปะทวารวดีเป็นจำนวนมากบริเวณสำนักสงฆ์ศรีวิชัย(วัดหัวฝาย)ในปัจจุบัน ต่อมาราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ อาณาจักรขอมมีอำนาจมากและแผ่อิทธิพลมายังบริเวณนี้ ตามที่ปรากฏจากมีการการสร้างปราสาทเพื่อเป็นเทวสถานหรือวัดในศาสนาฮินดูพราหมณ์ และบารายหรือทะเลสาบศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อในขณะนั้น ต่อมาราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๑ ภายหลังก่อหรือเขมรเสื่อมอำนาจลงทำให้อาณาจักรอยุธยาและล้านช้างเข้ามามีอิทธิพลแทน ดังจะเห็นได้จากบริเวณด้านหน้าทางทิศตะวันออกของปราสาทบ้านปรางค์ได้มีการต่อเติมเพื่อใช้เป็นหอพระ เนื่องจากทั้งสองอาณาจักรดังกล่าวผู้คนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ต่อมาภายหลังชุมชนแห่งนี้ถูกทิ้งร้างโดยอาจจะเกิดโรคระบาดหรือภัยพิบัติอย่างอื่นทำให้กลายเป็นป่ารกทึบ หมี่หมูป่า และสัตว์ป่าอื่นๆ เป็นจำนวนมากต่อมามีกลุ่มคนที่เดินทางไปค้าขายระหว่างเมืองโคราชหรือจังหวัดนครราชสีมาเดินทางผ่านมาเพื่อจะไปค้าขายที่จังหวัดชัยภูมิ เดินทางผ่านมาเห็นว่าที่ดินบริเวณตำบลบ้านปรางค์มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การอยู่อาศัยและประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเริ่มชักชวนกันมาตั้งรกรากบริเวณเนินดินบ้านปรางค์แห่งนี้ โดยจำนวนหลังคาเรือนของโฮมสเตย์ที่ต้องการบริการปรับปรุง จำนวน 10 หลัง

ธนาคารออมสินมีโครงการพัฒนาระดับเศรษฐกิจรากฐานและประชาชนรายย่อยจึงให้ความสำคัญสนับสนุนพัฒนา ยกระดับโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวชุมชนบ้านปรางค์ เนื่องจากเป็นวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว ชุมชนดำเนินร่วมกันเรียนรู้และพัฒนาชุมชนเพื่อให้ได้รับมาตรฐานต่างๆ ทั้งนี้โฮมสเตย์บ้านปรางค์ยังได้รับรางวัลโฮมสเตย์ยอดเยี่ยม โครงการ GSB Smart Homestay ซึ่งธนาคารมองว่าโฮมสเตย์บ้านปรางค์

เหมาะแก่การพัฒนาโฮมสเตย์สู่ระดับสากล จึงมีแนวทางการวิเคราะห์การเติบโตและผลตอบแทนทางสังคมโดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ SROI ว่าเงินลงทุนแต่ละบาทนั้นได้ผลตอบแทนเท่าใดเพื่อการพัฒนาต่อไป

1.2 คำถามงานวิจัย

อัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปรางค์มีค่าเท่าใด

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.1.1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการลงทุนของโฮมสเตย์บ้านปรางค์
- 1.1.2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา วิเคราะห์และวางแผนในการสนับสนุนโฮมสเตย์และองค์กรอื่นๆ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ประโยชน์ที่ชุมชน Homestay ได้รับ

- สร้างจุดเด่นให้กับโฮมสเตย์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจด้านการพัฒนาที่สร้างความยั่งยืน ให้กับกลุ่มลูกค้า ผู้บริหารและสมาชิกโฮมสเตย์
- กิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างธนาคาร ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและชุมชน
- คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีลูกค้าเพิ่มมากขึ้น

1.4.2 ประโยชน์ที่ธนาคารได้รับ

- สามารถวัดค่าออกมาเป็นตัวเลขทางการเงินได้อย่างชัดเจนเพราะจะทำให้ทั้งโฮมสเตย์ ผู้บริหาร ผู้มีส่วนได้เสียและสาธารณชน ได้รับทราบผลลัพธ์หรือ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสังคมจากการลงทุนที่เป็นรูปธรรมและแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- สามารถที่จะสร้างจุดเด่นให้กับโฮมสเตย์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจด้านการพัฒนาที่สร้างความยั่งยืน ให้กับกลุ่มลูกค้า ผู้บริหารและสมาชิกโฮมสเตย์
- มีฐานลูกค้าเพิ่มมากขึ้นและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารออมสินและชุมชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวความคิดการพัฒนาโครงการที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับชุมชนท้องถิ่น และ สิ่งแวดล้อม

ความตื่นตัวทั่วโลกในฐานะองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีการดำเนินการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการพัฒนากลยุทธ์เพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืน ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคม และการสร้างความเชื่อมั่นด้านการเติบโตของธุรกิจอย่างยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการความตระหนักรู้ด้านความยั่งยืน และการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรมทั่วทั้งองค์กรและขยายวงกว้างสู่ห่วงโซ่อุปทาน แต่ปัญหาขององค์กรและผู้บริหารก็คือ สิ่งต่างๆ ที่ลงทุนทำไปนั้น สามารถสร้างคุณค่าต่อสังคมได้อย่างไร แท้จริงหรือไม่ โดยเฉพาะเมื่อเรามาคิดว่าผลตอบแทนจากการลงทุนที่ เรียกว่า “ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI)” นั้น เป็นเท่าไร เมื่อทำการเปรียบเทียบกับแนวคิดการบริหาร การประเมินผลตอบแทนทางสังคมเป็นการนำผลลัพธ์ด้านสังคม (Social Impact) ในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่ได้จากการลงทุน มาคำนวณหามูลค่าที่เป็นตัวเงินแล้วเปรียบเทียบกับมูลค่าทางการเงินของเงินทุนที่กิจการหรือองค์กรลงทุนในการดำเนิน กิจกรรมหรือโครงการ เพื่อดูผลกระทบว่ากิจการสร้างผลลัพธ์ต่อสังคมคิดเป็นมูลค่าเท่าไรต่อเงินที่ลงทุนไป 1 บาท ตัวอย่างเช่น สัดส่วน 1:5 หมายความว่า การลงทุนในโครงการทุกๆ 1 บาทจะสร้างมูลค่าให้กับสังคม 5 บาท การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนจึงเป็นเครื่องมือที่นิยมในการประเมินค่า เพื่อวางแผนโครงการในอนาคตหรือทบทวนโครงการในอดีต SROI มีจุดเด่นคือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระหว่างการวิเคราะห์ที่มีความเกี่ยวข้องกันในหลายขั้นตอน เช่น การตัดสินใจเลือก ผลลัพธ์ (Outcomes) การสร้างแผนที่ผลลัพธ์ (Outcome Mapping) การเลือกมูลค่าตัวแทน ทางด้านการเงิน (Financial Proxies) และสัดส่วนความเป็นเจ้าของผลงาน (Attribution Proportion) Ref. code: 25646302022170YCA 5 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือในการวิเคราะห์มากขึ้น ทั้งนี้ การเข้าใจในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงและการตีมูลค่าจากสิ่งที่เกิดขึ้นไม่มีการอ้างผลประโยชน์เกิน ความเป็นจริง มีความโปร่งใส ก็จะเพิ่มความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องของผลการวิเคราะห์มากขึ้น ด้วย SROI คือตัวแทนมูลค่าทางการเงิน เนื่องจากเงินเป็นหน่วยวัดที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในการ แสดงมูลค่า ขณะที่การทำแผนธุรกิจควรมีข้อมูลมากกว่าการประมาณทางการเงิน ซึ่ง SROI มีมากกว่า นั้น การวิเคราะห์ SROI นั้นมีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาวิธีการ ดำเนินการของทั้งองค์กร การดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจง การดำเนินการของภาพใหญ่ภายนอก องค์กร (ไวฑูรย์ โภคาชัยวัฒน์, 2018)

2.2 กรอบการดำเนินการวิเคราะห์ SROI ที่ต้องเกี่ยวข้องกับ 6 ขั้นตอน ได้แก่

2.2.1 การกำหนดขอบเขตและการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักของโครงการ สิ่งสำคัญ คือการกำหนดขอบเขตให้ได้อย่างชัดเจน

2.2.2 การรวบรวมผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ที่จะใช้คำนวณ ผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเงินลงทุน ผลผลิตของโครงการ และผลลัพธ์ของโครงการที่เกิดขึ้น

2.2.3 การตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและประมาณการเป็นมูลค่า ในขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับ การจัดหาเอกสารเพื่อแสดงให้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

2.2.4 การสร้างผลกระทบ การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ และการแปลง เป็นมูลค่าทางการเงินกับ ผลลัพธ์นั้น ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ จะ ถูกตัดออกจาก การพิจารณา

2.2.5 การคำนวณผลตอบแทนทางสังคม ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับโดยรวมผลลัพธ์ทั้งที่เป็น ด้านบวก ด้านลบ และเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับการลงทุน รวมทั้งวัดความอ่อนไหวของผลลัพธ์ที่ได้

2.2.6 การรายงานการใช้ และการนำไปใช้เรื่องนี้มักถูกละเลยขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญนี้ เกี่ยวข้องกับการนำเสนอผลการศึกษาที่จัดทำกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการตอบสนอง กระบวนการ นำผลลัพธ์ และการตรวจสอบรายงาน

2.3 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change)

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การตอบคำถาม “กิจการนี้มอบคุณค่าอะไร ให้กับสังคม บ้าง?” คือ “ถ้าไม่มีกิจการนี้อยู่ ผลลัพธ์ทางสังคมนี้จะไม่เกิดขึ้น” อย่างชัดเจนที่สุดและเป็นรูปธรรม การเขียนทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทำได้ หลายแบบ วิธีหนึ่งคือสื่อสารเป็นประโยคในรูป “ถ้า....แล้ว .....” จะมีอะไรเปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มขึ้นหรือลดลง เช่น ถ้ากิจการเพื่อสังคมของคุณก่อตั้งเพื่อ ช่วยเหลือผู้พิการในด้านอาชีพด้วยการฝึกอบรมและหางานที่เหมาะสม ให้ผู้พิการ ทฤษฎีการ เปลี่ยนแปลงสำหรับกิจการของคุณก็จะเขียนได้ว่า “ถ้า ผู้พิการในประเทศไทยได้รับการฝึกอบรมและ หางานที่เหมาะสมให้แล้ว ผู้พิการจะมีอาชีพ พึ่งพาตนเองได้มากขึ้น มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น” อีกตัวอย่าง หนึ่ง ถ้ากิจการเพื่อสังคมของคุณมุ่งเข้าไปที่การฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมแถบจังหวัดน่านด้วยการหาแหล่ง รายได้อื่นให้กับเกษตรกร จะได้ไม่ต้องปลูกและเผาซึ่งข้าวโพดปริมาณมหาศาล พร้อมทั้งสร้าง แรงจูงใจให้ดูแล รักษาป่า คุณก็เขียนทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของกิจการนี้ได้ว่า “ถ้าเกษตรกรน่านมี รายได้เพียงพอจากวิถีการเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแล้ว ภูเขา หัวโล้นของน่านจะกลับกลายเป็น ป่าอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ระบบนิเวศจะฟื้นคืน ชาวน่านจะมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม” ลองสังเกตว่า ส่วนแรกของประโยคที่แสดงทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นสิ่งที่เกิดจากกิจกรรมหลักของกิจการ ของคุณ (ผู้พิการที่จะมีอาชีพ, เกษตรกรที่

ไม่ปลูกข้าวโพด) ส่วนหลังเป็น “ผลลัพธ์” (outcome หรือ impact) ที่คุณปรารถนาว่าจะบรรลุจากการดำเนินกิจการ (ผู้พิการที่พึ่งพาตนเองได้ดีขึ้นและมี คุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม, ภูเขาหัวโล้นจะกลายเป็นป่าสมบูรณ์มากขึ้น คนน่านจะมีความเป็นอยู่ที่ดี กว่าเดิม) ซึ่งผลลัพธ์นี้จะต้องสะท้อน “การ เปลี่ยนแปลง” ที่คุณคาดหวังหรือเชื่อมั่นว่าจะเกิดภายใน 8 กรอบเวลาที่ประเมิน จะได้สามารถเชื่อมโยงระหว่าง การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นกับ การดำเนินงาน ของกิจการ ไม่ใช่เขียนผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาราวกับว่ามันเป็น จุดสัมบูรณ์ที่ไม่สะท้อนการเปลี่ยนแปลง ใดๆเลย เพราะถ้าทำอย่างนั้น คุณจะไม่สามารถแม้แต่จะเริ่ม ประเมินว่าการดำเนินงานของกิจการ สร้างความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น ถ้าหากทฤษฎี การเปลี่ยนแปลงข้างต้นเขียนว่า “คน น่านจะมีความเป็นอยู่ที่ดี” หรือ “สิ่งแวดล้อมน่านจะดี” จะก่อให้เกิด คำถามต่อไปว่า ก่อนหน้าที่คุณ จะก่อตั้งกิจการเพื่อสังคม คนน่าน “มีความเป็นอยู่ ที่ไม่ดี” เลยจริงหรือ และสิ่งแวดล้อมในจังหวัดน่าน “ไม่ดี” ตรงไหนอย่างไร ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงที่ดีคือ ทฤษฎีที่สามารถ อธิบายได้อย่างชัดเจน ว่าเมื่อ กิจการตั้งขึ้นมาแล้ว กิจการจะทำอะไรเป็นหลัก แล้วปัญหาสังคมด้านใดที่ จะเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน และผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มไหนที่จะได้ประโยชน์ ถ้าอธิบายไม่ได้ก็แสดงว่ากิจการ นั้นไม่ได้สร้างความ เปลี่ยนแปลงใดๆต่อสังคม

2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของสังคมต่อการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การศึกษาถึงแนวทางในการมีส่วนร่วมต่อการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมจะดีได้ ทุกคน ต้องมีส่วนร่วม การร่วมมือกันสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นการร่วมรณรงค์ให้แต่ละคนมี จิตสำนึกในการ ใช้สิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าสูงสุด การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการ คิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมี ผลกระทบถึงตัว ประชาชน นอกจากนี้แล้ว Cohen and Uphoff (1980) กล่าวถึงขั้นตอนของการมี ส่วนร่วมของประชาชน ว่ามีดังนี้

2.4.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)

2.4.2 การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)

2.4.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)

2.4.4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits) 5) การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล (Evaluation)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แบ่งแนวทางการ จัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้าน หลัก คือ ด้านประชาชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านภาครัฐ(โดยการมีส่วนร่วม) มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วม

ดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมิณผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิด ผลประโยชน์ สูงสุดกันทุกฝ่าย

2.5 แนวคิดทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในปัจจุบัน กระแสผลักดันเรื่องธุรกิจกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility-CSR) เข้าสู่สังคมไทย ภาคธุรกิจต้องทำความเข้าใจในหลักการ CSR และการพัฒนา ศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ใน ประเทศไทย ได้มีการแสดงความหมายของ CSR ออกเป็นสองทาง คือ 1. การดำเนินธุรกิจอย่างมี ความ รับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางสังคมและการบริหารองค์กร ของทั้ง ธุรกิจ และ องค์กรภาคประชาสังคมที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้ มีส่วนร่วมต่อกัน เพื่อ นำไปสู่ การอยู่รอดของทั้งองค์กร และสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม หากเกิดความร่วมมือ ระหว่าง ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม บนฐานของการทำงาน ที่มีความเข้าใจสังคมและ สิ่งแวดล้อมเป็น อย่างดีภายใต้ การสนับสนุนจากภาคธุรกิจทั้งในด้านทรัพยากรและการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ใน ความสามารถเชิงการ บริหารการจัดการ การเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์ยอมนำมาสู่การแก้ไข ปัญหา สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่าง มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มขึ้น (ปาริณา ประยุกต์วงศ์, 2552) ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียเป็นทฤษฎีที่มี ความเกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการองค์การและ แนวคิด จริยธรรมธุรกิจที่เน้นคุณธรรมและค่านิยมใน การบริหารจัดการองค์การ ถูกเสนอครั้งแรก โดยอาร์เอ็ด เวิร์ดฟรีแมนในหนังสือการจัดการเชิงกลยุทธ์ หนังสือเล่มนี้ ได้กล่าวถึงผู้มีส่วนได้เสีย ของบริษัท การ ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียจะทำให้เกิดผล ประโยชน์กับทั้งบริษัทและผู้มีส่วน ได้เสียอื่นๆ (Freeman, 1984) โดยทั่วไปผู้ประกอบการจะให้ ความสำคัญกับการแสวงหากำไร การ สร้าง ความสามารถให้เหนือกว่าคู่แข่ง การลดต้นทุนให้ได้มาก ที่สุด แต่ปัจจัยผู้มีส่วนได้เสียถือเป็น ปัจจัย หนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการประสบความสำเร็จ การมี ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้เสียจะ ช่วยส่งเสริม ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด หรือ แลกเปลี่ยนทรัพยากรที่มีประโยชน์ระหว่าง กัน และทำให้ ผู้ประกอบการเข้าใจสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้ดีขึ้น รวมทั้งส่งผลต่อภาพลักษณ์ ของผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้เสียแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลักคือ (1) ผู้มีส่วนได้เสียหลัก เช่น ลูกค้า คู่แข่ง ผู้ผลิตวัตถุดิบ พนักงาน และ (2) ผู้มีส่วนได้เสียรองได้แก่ รัฐบาล องค์กร ชุมชน สภาพแวดล้อม หรือนักเคลื่อนไหวต่างๆ

2.6 การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม(Social Impact Assessment:SIA)

การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม มีความสำคัญต่อกิจการเพื่อสังคม ไม่ต่างจากการประเมินผล กำไรขาดทุน (Profit and Loss) ของธุรกิจ การติดตามวัดผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบ อย่างชัดเจน ว่า งานที่ทำไปนั้นบรรลุพันธกิจและเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ กิจการเพื่อสังคม ถูก สร้างขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมหรือมุ่งดำเนินกิจการเพื่อสร้าง “ผลลัพธ์ทางสังคม” ซึ่งกรอบการ วิเคราะห์ ผลตอบแทนทางสังคมมีจุดเด่น คือ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระหว่าง การ วิเคราะห์ เพื่อส่งเสริมการ ใช้ประโยชน์และแลกเปลี่ยนความเห็นตลอดจนการทำงานร่วมกันเพื่อ พัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการ วิเคราะห์ดังกล่าวอาจมีอคติ (bias) ในการวิเคราะห์

โดยเฉพาะหากผู้มีส่วนได้เสียไม่ได้เข้าร่วมหรือมีผู้เข้าร่วมบางคน มีอำนาจครอบงำการตัดสินใจผู้อื่น หลักการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมตาม Sangchai (2018) ประกอบด้วย 7 หลักการ คือ 1) การคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียและดึงให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด 2) ความเข้าใจสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง 3) การใช้ค่าแทนทางการเงิน ดีค่าผลสำคัญ 4) การรวมเฉพาะสิ่งที่เป็นสาระสำคัญและเชื่อมโยงกับ กิจกรรมหลัก 5) หลีกเลี่ยงการกล่าวอ้างเกินจริง 6) การเน้นความโปร่งใสทุกขั้นตอน และ 7) พร้อม รับการตรวจสอบ

ดังนั้น ผลลัพธ์ทางสังคม คือ คุณค่าทางสังคม ที่เกิดจากการดำเนินงานของกิจการ ซึ่งควรสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและพันธกิจของกิจการ ต่อมาเมื่อได้ผลลัพธ์จาก การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Assessment:SIA) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการ ตีมูลค่าผลลัพธ์ทางสังคม (SIA) ออกมาในรูปของตัวเงินโดยการวัดผลตอบแทนทางสังคมผ่าน ผลตอบแทน ทางสังคม (Social Return on Investment: SROI) ทั้งนี้ การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม เพิ่งกำเนิดและพัฒนาขึ้นมาไม่นานทำให้ยังไม่มีมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก การคำนวณ SROI จึงมีกรอบ Ref. code: 25646302022170YCA 15 แนวคิดและทฤษฎีอยู่ภายใต้กรอบ การประเมินเดียวกันกับ SIA นั่นคือ 1) การนิยามเป้าหมายและ พันธกิจทางสังคมขององค์กรให้ชัดเจน (define) 2) การระบุผลลัพธ์ที่วัดได้ (Quantify) และ 3) การ แปลงผลลัพธ์เหล่านั้นออกมาเป็นมูลค่าทางการเงิน (Monetize) เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับทุน การที่วัดผลตอบแทนทางสังคม (SRO) คือ การตีมูลค่าผลลัพธ์ทางสังคม (SIA) ให้ออกมาใน รูปของตัวเงิน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องวางขอบเขตผลลัพธ์ทางสังคมของโครงการออกมอย่างดี ด้วย หลักการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมทั้ง 7 ข้อ เพื่อจะได้ผลลัพธ์ที่แท้จริงของโครงการซึ่งเป็นผลลัพธ์ทางตรง โดยผลลัพธ์ทางตรงหมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินการ ของกิจการและสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการกับผู้มีส่วนได้เสียหลัก โดยจะไม่นับผลประโยชน์อ้อมต่อเนื่อง (ประโยชน์ ทางอ้อม) ซึ่งสามารถระบุผลตอบแทนทางสังคมออกมาได้ ผ่านการใช้โมเดลห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain: IVC) (Ashwanuntakul and Yamla-or, 2017) การเลือกตัวชี้วัดทางสังคมสามารถสะท้อนผลลัพธ์ทางสังคม เพื่อบอกได้ว่าผลลัพธ์เกิดขึ้น หรือไม่ และเกิดขึ้นเท่าไร ตัวชี้วัดเหล่านี้จะชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างจุดแรกเริ่มตอนที่โครงการ เพิ่งก่อตั้งกับพัฒนาการที่เกิดขึ้นหลังจากที่โครงการ ทำงานไประยะหนึ่งแล้ว และตัวชี้วัดจะเชื่อมโยง กับพันธกิจขององค์กรและผลลัพธ์ที่ต้องการอยู่เสมอ โดยตัวชี้วัดจะมีความ แตกต่างกันไปตาม ประเภทของกิจการเพื่อสังคมและปัญหาสังคมที่ต้องการแก้ไข ซึ่งตัวชี้วัดทางสังคมที่ดีควรมีลักษณะที่ มี ความเฉพาะเจาะจง (Specific) วัดได้ (Measurable) บรรลุได้ (Achievable) มีความเกี่ยวข้อง (Relevant) และมีเงื่อนไข เวลา (Time-bound) ตัวชี้วัดทางสังคมที่ได้ต้องมีการคำนวณหามูลค่าทางการเงิน ซึ่งตัวชี้วัดทางสังคมหลายตัวอาจ มีมูลค่าทาง การเงินอยู่แล้ว เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้น และค่ารักษาพยาบาลที่ลดลง เป็นต้น แต่มีตัวชี้วัด บางตัวที่ไม่ได้มีมูลค่าทาง การเงินหรือเป็นลักษณะนามธรรม เช่น ความสามัคคีที่เพิ่มขึ้นในชุมชน และ นักเรียนที่ไม่ต้องหยุดเรียนกลางคันเพราะความยากจน เป็นต้น โดยผลลัพธ์ทางสังคมหลายตัวมีความ เกี่ยวโยงกับสิ่งที่มีราคาตลาดจึงสามารถนำราคาตลาด มาใช้ประเมินมูลค่าทางการเงินของผลลัพธ์ เช่นป่าไม้รอบชุมชนสมบูรณ์ขึ้น สามารถหามูลค่าการเงินจากการที่ชุมชน หาของป่าได้มากขึ้น ซึ่งของ ป่าเหล่านั้นมีราคาตลาดอยู่ เช่น เห็ด น้ำผึ้ง และผักหวาน เป็นต้น การวัดค่าผลตอบแทนทางสังคม: กรณีศึกษาโครงการเพื่อสังคมของบริษัทแห่ง

หนึ่งใน ประเทศไทย เป็นงานวิจัยในอดีตที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวัดค่าผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในโครงการเพื่อสังคมของบริษัทแห่งหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2561 (ระยะเวลา 1 ปี) เป็นการศึกษาโครงการที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเน้นการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันว่าทุกชีวิตจะต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นโดยเป้าหมายหลักของโครงการคือ การพัฒนาคน การทำให้ทุกคนสามารถใช้ชีวิตอยู่อย่างมี Ref. code: 25646302022170YCA 16 คุณภาพจากการพึ่งพาตัวเอง ซึ่ง ประชาชนในชุมชนประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพหลัก แต่ประสบปัญหาไม่สามารถออกหาปลาได้ในช่วงมรสุม ปลาที่มีจำนวนน้อยในคลองที่อยู่ใกล้ชุมชน บริษัทที่ดำเนินโครงการจึงนำนวัตกรรมของชุมชนหนึ่งมาช่วยแก้ปัญหาให้ชุมชนพร้อมต่อยอดสู่การ อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งด้วยการปลูกป่าชายเลนและหญ้าทะเล ส่งเสริมการจัดการขยะ รวมถึงพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควบคู่การพัฒนาความรู้ท้องถิ่นจนสามารถเป็นต้นแบบก่อนที่จะขยาย ความสำเร็จไปสู่ชุมชนอื่นๆ ได้ นวัตกรรมบ้านปลาที่ทนทานน้ำทะเล เคลื่อนย้ายสะดวก และสวยงามเหมาะที่จะอยู่กับ ธรรมชาติจึงมาในลักษณะวงกลมที่มีช่องรูหลากหลายขนาดเพื่อให้ปลาสามารถว่ายผ่านไปมาได้จึงเกิด เป็นหนึ่งในกิจกรรมของโครงการ จากการทำชุมชนต้องการเพิ่มแหล่งทำประมงใกล้ฝั่ง ไม่ต้องออกเรือ ไปไกลเสี่ยงต่อพายุ และชุมชนมีรายได้ที่ดีขึ้นแบบยั่งยืน คนในชุมชนจึงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และ สร้างการมีส่วนร่วมให้กลุ่มชาวประมงพื้นบ้านได้ออกมารวมพลังและพึ่งพาตนเองได้ ผลลัพธ์ที่ได้ สามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนในด้านความสามารถที่จะประกอบอาชีพประมง มีรายได้ และยังคงรักษาทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน ตัวชีวิตที่มีผลกับผลตอบแทนทางสังคมของโครงการคือเงิน ลงทุนที่เป็นสาเหตุให้เกิดโครงการจำนวน 975,000 บาท รายได้ของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง ที่มีเรือของตัวเองเพิ่มขึ้นเท่ากับ 906,500 บาท ค่าเสียโอกาสจากการเข้าร่วมโครงการของชาวบ้านวัด จากจำนวนวันทั้งหมดที่ทั้งชุมชนเข้าไปร่วมกิจกรรมเป็นจำนวน 289,400 บาท ส่วนประโยชน์เชิง เศรษฐกิจในอนาคตคือสภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ นำผลลัพธ์ตัวชีวิตที่เป็นจำนวนเงินมาคำนวณหา SROI ได้โดย นำรายได้ที่เพิ่มขึ้น 906,500 บวกด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน 289,400 แล้วหารด้วย มูลค่าปัจจุบันของการลงทุนทั้งหมด 975,000 บาท ผลลัพธ์ที่ได้ SROI ของโครงการนี้มีค่าเท่ากับ = 1.2266 ซึ่งแสดงความคุ้มค่าในการ ลงทุนต่อ 1 บาทที่ลงทุนไปสามารถสร้างผลลัพธ์ทางสังคมออกมาได้ 1.2266 บาท ถือว่าเป็นโครงการ ที่ประสบความสำเร็จในด้านของการวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้ อย่างตรงเป้าหมายและสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน (ดร.ธีรชัย อรุณ เรืองศิริเลิศ, นายศุภกรณ อินทพันธ์2564) Ref. code: 25646302022170YCA 17 อัตราผลตอบแทนทางสังคมที่สื่อสารออกมาในรูปของตัวเลขสามารถสะท้อนความหมายที่ ชัดเจนเข้าใจง่ายและเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการพิจารณาการลงทุนกิจกรรมเพื่อสังคม ต่างๆ และปรับปรุงพัฒนากิจกรรมเพื่อสังคมให้หลากหลายและให้ดียิ่งขึ้น การมุ่งเน้นเพื่อช่วยรักษา สิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นยังคงเป็นกิจกรรมดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ สามารถทำควบคู่ไปกับการเติบโตของผลกำไรขององค์กรนั้นๆ ได้ สิ่งสำคัญขององค์กรต้องมีกรอบและ กำหนดทิศทางความยั่งยืนให้ชัดเจนในหลากหลายมิติ เพราะแรงผลักดันของทุกๆ ธุรกิจล้วนแต่มา จากผู้คนในสังคมและชุมชนนั้นๆ .

บทที่ 3

การวิเคราะห์เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคม

3.1 รูปแบบของการวิเคราะห์

การศึกษาถึงแนวทางในการมีส่วนร่วมต่อการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมจะดีได้ ทุกคนต้องมีส่วนร่วม การร่วมมือกันสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นการร่วมรณรงค์ให้แต่ละคนมี จิตสำนึกใน การใช้สิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าสูงสุด การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วม ในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบ ถึงตัวประชาชน นอกจากนี้แล้ว กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนว่ามีขั้นตอนการดำเนินการ วิเคราะห์ เพื่อให้การดำเนินการวิเคราะห์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ ผู้ วิเคราะห์ได้ กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงร่างงานวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดเตรียม โครงร่าง ตามระเบียบ วิธีการ ดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาแต่ละกิจกรรมด้านการบริหารจัดการโฮมสเตย์ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการศึกษารวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำโครงร่างงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ มีการกำหนดรูปแบบคำถามไว้ ล่วงหน้า มีการเตรียม หัวข้อสอบถาม สามารถเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ ข้อมูลได้ง่าย แบบคำถามเป็นคำถามเกี่ยวกับแนว ทางการดำเนิน งานตามมาตรฐานโฮมาเตย์การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในโฮมสเตย์ การทำงาน ภายใต้อัตนวิสัยทัศน์การสร้างผล กำไรควบคู่กับการรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน

ทำแบบสอบถามความพึงพอใจ ก่อนนำไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญเก็บ ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าพักและ ความพึงพอใจในมาตรฐาน

(1) สร้างแบบสอบถามรายบุคคลรายบุคคล ประเด็นคำถามเป็นความพึงพอใจด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่ผลของการวิจัย

(2) ตรวจสอบแบบสอบถาม ก่อนนำไปใช้จริง

(3) นำประเด็นแบบสอบถามที่ผู้ให้ข้อมูล สำคัญจนได้ข้อมูลที่ถึงจุดอิ่มตัวและนำมาทำการวิเคราะห์ เพื่อทำการสรุปผลต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลรวบยอด ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของข้อมูลที่สำคัญ เกี่ยวกับ การบริหาร จัดการ และวิธีการทำอย่างไรในการบริหารจัดการกิจการโฮมสเตย์ ให้มีมาตรฐานและควมมี ประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการ ลงทุนของโฮมสเตย์บ้านปรานค์ และเพื่อวัดผลลัพธ์เชิงเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นต่อชุมชนใกล้เคียง จากการที่กิจการได้ดำเนินงานภายใต้กรอบ

แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตรวจสอบผลการวิจัย โดยท่านอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำภาพรวมของ ข้อคิดเห็น และ เสนอแนะไปแก้ไขปรับปรุงผลการวิจัยแล้วนำเสนอผลการวิจัย

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และประชากรกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้วิธีการโทรสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แก่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้การสนทนากับผู้นำกลุ่มในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ตัวผู้วิจัย และการประมวลข้อมูลที่ใช้ บันทึก ในรูปแบบต่างๆ เช่น e-mail, สมุดจดบันทึก โทรศัพท์คอมพิวเตอร์พกพา แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโฮมสเตย์ที่เข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบความพึงพอใจ เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้เข้าพักและบริการโฮมสเตย์) ได้แก่ ตัวอย่างแบบสอบถามความพึงพอใจผู้ให้บริการโฮมสเตย์ในโครงการก่อนปรับปรุงโฮมสเตย์ บ้านปรางค์นครอยู่ในระดับใด

(0 =ไม่มี 1=น้อยที่สุด 10=มากที่สุด)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ตัวอย่างแบบสอบถามความพึงพอใจผู้ให้บริการโฮมสเตย์ในโครงการหลังปรับปรุงโฮมสเตย์

บ้านปรางค์นครอยู่ในระดับใด

(0 =ไม่มี 1=น้อยที่สุด 10=มากที่สุด)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ผลการประเมินมีระดับดังนี้

8-10 หมายถึง มากที่สุด

5-7 หมายถึง มาก

3-4 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 น้อยมาก

0 ไม่มี

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนโดยใช้เครื่องมือวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment:SROI) โดยวัดจากปัจจัยนำเข้า (Input) กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์(Outcomes) ที่เกิดขึ้นจากโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม

3.5 สมมุติฐานของมูลค่าเงินลงทุนและผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม

การทำวิจัยในครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลตัวเลขพื้นฐานจากผู้มีส่วนได้เสียหลักคือ โฮมสเตย์บ้านปรารักษ์การเข้าถึง ตัวเลขผลประกอบการดำเนินการของโฮมสเตย์เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ แต่ข้อมูลตัวเลขเกิดจาก

3.5.1 รายได้จากกลุ่มลูกค้าเข้าพักที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและสังคม การส่งเสริมการตลาดที่เป็นแรงจูงใจหลักสำหรับทางโฮมสเตย์คือการออกแบบที่พัก พร้อมแพ็คเกจ เป็นการออกแบบมาเพื่อเอาใจกลุ่มลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยเฉพาะ โดยกิจกรรมที่โดดเด่นที่ทางโฮมสเตย์ได้จัดทำนั้น

3.5.2 กิจกรรมท่องเที่ยววิถีชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยโฮมสเตย์ได้จัดให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่จัดไว้ให้กับลูกค้า โดยลูกค้าสามารถ เรียนรู้การทำศิลปะงานประดิษฐ์และนำกลับบ้านได้ เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ในส่วนนี้โฮมสเตย์สามารถกระจายรายได้ส่วนนี้ลงสู่ชุมชน

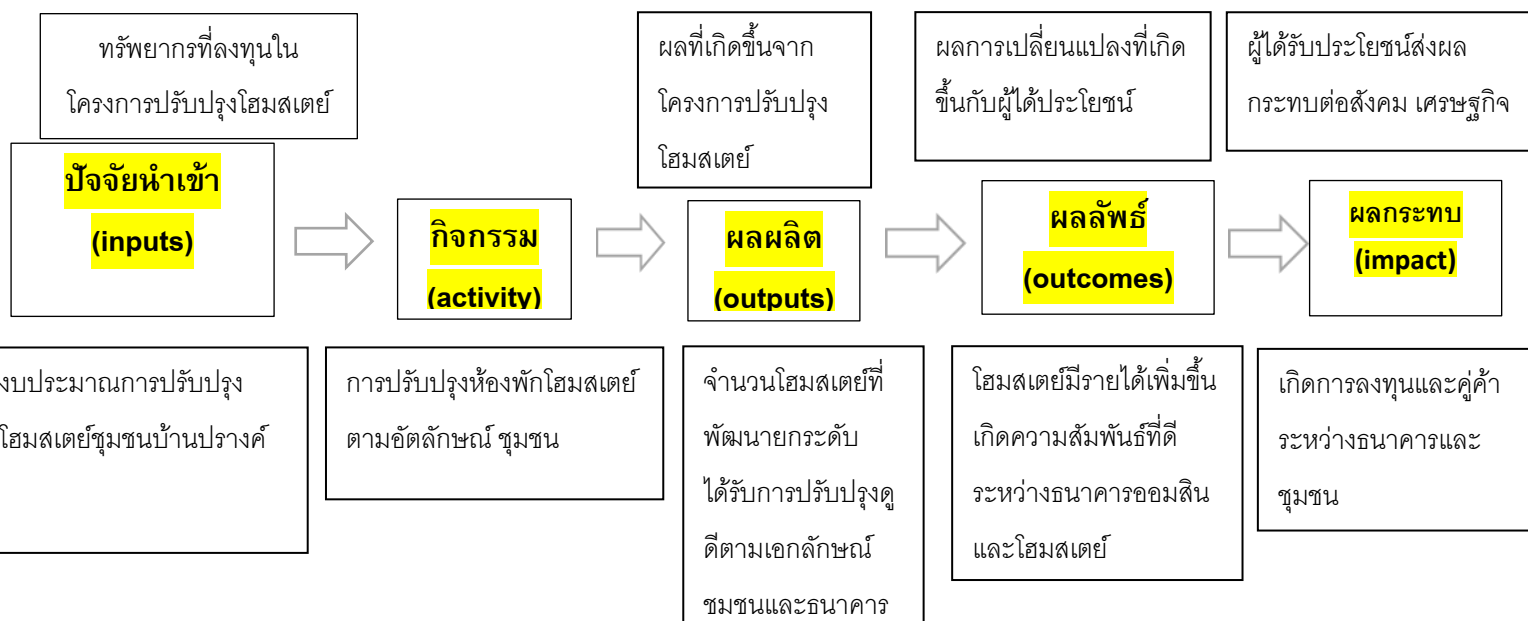
3.5.3 โฮมสเตย์มีการจ้างงานคนในพื้นที่ คนท้องถิ่นจะได้รับการพิจารณาก่อนใครซึ่งพนักงานส่วนใหญ่ของเป็นคน ในชุมชนท้องถิ่น กระจายกันทำงานในแต่ละแผนก รวมทั้งทุกกิจกรรมล้วนเป็นพนักงานที่เป็นคนท้องถิ่น ซึ่งมีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้เป็นอย่างดีซึ่งคิดเป็น 95% ของการจ้างงาน ทั้งหมดในโฮมสเตย์เพื่อให้ครอบครัวของคนในท้องถิ่นมีงานทำ มีรายได้ไปด้วยกัน และเป็น การสร้าง รายได้ลดรายจ่าย ไม่ต้องไปทำงานไกลบ้าน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

4.1 แผนที่ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน เพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง

จากร่างแผนที่ผลกระทบ สามารถวิเคราะห์ค่าทางการเงิน(finacial proxy)จากตัวชี้วัดโดยกำหนดผลลัพธ์และผลกระทบ และตีค่าของตัวชี้วัดแต่ละตัวให้มีมูลค่าเป็นเงินโดยอ้างอิงกับมาตรฐานและงานวิจัย

จากแผนที่การดำเนินงานแสดงตารางผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงดังนี้

<p>ปัจจัยนำเข้า</p> <p>งบประมาณในการปรับปรุงโครงการโฮมสเตย์บ้านปรางค์</p>	<p>กิจกรรมการพัฒนา</p> <p>การปรับปรุงห้องพักโฮมสเตย์ตามอัตลักษณ์ ชุมชน</p>	<p>ผลลัพธ์การประเมินSROI</p> <p>ด้านเศรษฐกิจ โฮมสเตย์นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในด้านเศรษฐกิจซึ่ง ประเมินจากค่าผลตอบแทนประยุกต์ใช้กับการเพิ่มผลผลิตเพื่อ บริโภคใครัวเรือน ซึ่งสามารถลด รายจ่ายใครัวเรือน และสามารถ นำไปเพื่อสร้างรายได้ให้กับ ครัวเรือน</p> <p>ด้านสังคม มีกิจกรรมร่วมกันมีการ แลกเปลี่ยนความรู้ใวิถีชีวิตของชุมชนด้วยกันภายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้นและ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ชุมชนกับหน่วยงานช่วยเหลือแบ่งปันความรู้หรือ ถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งมีการ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน</p> <p>ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวใชุมชนมีกิจกรรมใการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวอนุรักษ์คุณภาพ สิ่งแวดล้อมดีขึ้นทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมใชุมชนดีขึ้น</p> <p>ด้านสุขภาพ จำนวนสมาชิกโฮมสเตย์ที่มีความเครียดลดลง ครัวเรือนชุมชนมีสุขภาพจิตดีขึ้น และเกิดอาการ เครียดลดลง โดยเฉพาะ ความเครียดที่เกิดจากปัญหาหนี้สิน ซึ่งทำให้ภาวะนอนไม่หลับลดลง</p>
--	---	--

4.2 Deadweight ของผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม ในการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปราจีนนคร จ.นครราชสีมา

ตารางDeadweight

องค์ประกอบ	ผลลัพธ์	Deadweight	ตัวชี้วัด
1.ด้านเศรษฐกิจ	การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโฮมสเตย์นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในด้านเศรษฐกิจซึ่งประเมินจากค่าผลตอบแทนประยุกต์ใช้กับการเพิ่มผลผลิตเพื่อ บริโภคไครว์เรือน ซึ่งสามารถลด รายจ่ายไครว์เรือน และสามารถ นำไปเพื่อสร้างรายได้ให้กับ คริวเรือน	50%	1.1โฮมสเตย์และชุมชนมีรายจ่ายลดลง 1.2มีโฮมสเตย์และชุมชนรายได้เพิ่มขึ้น
2.ด้านสังคม	การเปลี่ยนแปลงในมิติด้านสังคม ซึ่งประเมินจากการมีกิจกรรมร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในวิถีชีวิตของชุมชน ด้วยกันภายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้นและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานช่วยเหลือแบ่งปันความรู้หรือ ถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน	50%	2.1 จำนวนโฮมสเตย์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์และยกระดับมากขึ้น 2.2 ความเป็นอยู่ชุมชนดีขึ้นมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
3.ด้านสิ่งแวดล้อม	การเปลี่ยนแปลงในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเมินจากการที่ ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมีกิจกรรมในการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน	50%	3.1 จำนวนโฮมสเตย์ที่มีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและอนุรักษ์สืบสารประเพณีคุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

4.ด้านสุขภาพ	การเปลี่ยนแปลงในมิติด้านสุขภาพ ซึ่งประเมินจากครัวเรือนชุมชนมีสุขภาพจิตดีขึ้น และเกิดอาการ เครียดลดลง โดยเฉพาะความเครียดที่เกิดจากปัญหาหนี้สิน ซึ่งทำให้ภาวะนอนไม่หลับลดลง	50%	4.1 จำนวนสมาชิกโฮมสเตย์ที่มี ความเครียดลดลง 4.2 มีความสบายใจในการชีวิตมีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น
--------------	---	-----	---

**Deadweight หมายถึง เปอร์เซนต์ของจำนวนผลลัพธ์ที่อย่างไรก็ตามต้องเกิดขึ้นอยู่แล้ว (SROI Network, 2012)

4.3 Attribution ของผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม เพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปรางค์นคร จ. นครราชสีมา

ตาราง Attribution

องค์ประกอบ	ผลลัพธ์	Attribution	ตัวชี้วัด
1.ด้านเศรษฐกิจ	การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโฮมสเตย์นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในด้านเศรษฐกิจซึ่งประเมินจากค่าผลตอบแทนประยุกต์ใช้กับการเพิ่มผลผลิตเพื่อ บริโภคใครัวเรือน ซึ่งสามารถลด รายจ่ายใครัวเรือน และสามารถ นำไปเพื่อสร้างรายได้ให้กับ ครัวเรือน	100%	1.1 โฮมสเตย์และชุมชนมีรายจ่ายลดลง 1.2 มีโฮมสเตย์และชุมชนรายได้เพิ่มขึ้น
2.ด้านสังคม	การเปลี่ยนแปลงในมิติด้านสังคม ซึ่งประเมินจากการมีกิจกรรมร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในวิถีชีวิตของชุมชน ด้วยกันภายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้นและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานช่วยเหลือ	100%	2.1 จำนวนโฮมสเตย์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์และยกระดับมากขึ้น 2.2 ความเป็นอยู่ชุมชนดีขึ้นมีการกระจายผล

	แบ่งปันความรู้หรือ ถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน		ประโยชน์อย่างเป็นธรรม
3.ด้านสิ่งแวดล้อม	การเปลี่ยนแปลงในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเมินจากการที่ ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมีกิจกรรมในการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน	100%	3.1 จำนวนโฮมสเตย์ที่มีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและอนุรักษ์สืบสารประเพณีคุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น
4.ด้านสุขภาพ	การเปลี่ยนแปลงในมิติด้านสุขภาพ ซึ่งประเมินจากครัวเรือนชุมชนมี สุขภาพจิตดีขึ้น และเกิดอาการ เครียดลดลง โดยเฉพาะความเครียดที่เกิดจากปัญหาหนี้สิน ซึ่งทำให้ภาวะนอนไม่หลับลดลง	100%	4.1 จำนวนสมาชิกโฮมสเตย์ที่มีความเครียดลดลง 4.2 มีความสบายใจในการชีวิตมีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น

การวิเคราะห์ผลกระทบก่อนคำนวณค่าทางการเงิน(finacial proxy)ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน โดยใช้เครื่องมือวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment:SROI) โดยวัดจากปัจจัยนำเข้า (Input) กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์(Outcomes) ที่เกิดขึ้นจาก

การวิเคราะห์ค่าแปลงทางการเงินโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์

ตาราง 1.1 ข้อมูลพื้นฐานของโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์

งบประมาณในการปรับปรุงโฮมสเตย์(บาท)	จำนวนโฮมสเตย์ที่ปรับปรุง(หลัง)	ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงต่อหลัง(บาท)
50000	10	5000

ตาราง 1.2 การเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง

จำนวนโฮมสเตย์ที่เข้ารับการปรับปรุง(หลัง)	ส่งแบบสอบถามต่อโฮมสเตย์ 1หลังต่อท่าน (ท่าน)	การตอบกลับ (ท่าน)
10	10	10

โครงการความรับผิดชอบต่อสังคม นำผลการแปลงค่าทางการเงินที่ได้จากแผนที่ผลกระทบมาคำนวณค่า SROI โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI)} = \frac{\text{มูลค่าผลประโยชน์ทั้งหมด}}{\text{มูลค่าต้นทุนจากการลงทุน}}$$

4.4 ผลตอบแทนทางสังคม (SROI)จากการปรับปรุงโฮมสเตย์

ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) คือเครื่องมือที่ใช้ในส่วนสุดท้ายสำหรับกิจการที่ต้องการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมให้ถึงระดับมูลค่า และแสดงความคุ้มค่าของการลงทุนในกิจการ เพื่อสร้างผลลัพธ์ทางสังคม SROI หมายถึงการนำผลลัพธ์ทางสังคมในด้านต่าง ๆ ที่กิจการสร้างมา คำนวณหามูลค่าเงินเทียบเท่า แล้วเปรียบเทียบกับมูลค่าทางการเงินของต้นทุนที่ใช้ไปในการดำเนิน กิจการ เพื่อดูว่า กิจการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมคิดเป็นมูลค่าประมาณเท่าไรต่อเงิน 1 บาทที่ลงทุนไปสู่ธุรกิจการคำนวณหาผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI Network, 2012) เป็นการ นำเสนอตัวเลขมูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์หรือผลประโยชน์ส่วนเพิ่มที่เกิดจากกิจการมีส่วนร่วมสร้างอย่าง แท้จริง หาดด้วยมูลค่าตัวเลขมูลค่าปัจจุบันเงินจ่ายลงทุนของกิจการ สำหรับการคำนวณผลลัพธ์ที่เกิด จากกิจการมีส่วนร่วมสร้างอย่างแท้จริง ให้ นำผลลัพธ์หรือผลประโยชน์ทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งหมดมาปรับค่า ด้วยผลลัพธ์ทางสังคมที่อย่างไรก็ตามต้องเกิดขึ้นอยู่แล้ว แม้ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดสร้างขึ้น (Deadweight) หลังจากนั้นจึงปรับค่าตามด้วยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นผลจากการทำงานของกิจการ (Attribution)

ตาราง 1.3 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นด้านเศรษฐกิจ

โฮมสเตย์ที่ปรับปรุง	ก่อนปรับปรุง (เต็ม 10 คะแนน)	หลังปรับปรุง (เต็ม 10 คะแนน)	ผลคะแนน	ผลการประเมิน	ค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุง(บาท)
1	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
2	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
3	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
4	6	10	4	มากที่สุด	$(4/10)*5000 = 2,000$
5	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
6	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
7	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
8	6	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
9	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
10	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
				รวม	24,500

ตาราง 1.4 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นด้านสังคม

โฮมสเตย์ที่ปรับปรุง	ก่อนปรับปรุง (เต็ม 10 คะแนน)	หลังปรับปรุง (เต็ม 10 คะแนน)	ผลคะแนน	ผลการประเมินความพอใจ	ค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุง(บาท)
1	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
2	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
3	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
4	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
5	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
6	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$

7	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
8	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
9	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
10	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
				รวม	25,000

ตาราง 1.5 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นสิ่งแวดล้อม

โฮมสเตย์ที่ปรับปรุง	ก่อนปรับปรุง (เต็ม 10 คะแนน)	หลังปรับปรุง (เต็ม 10 คะแนน)	ผลคะแนน	ผลการประเมินความพอใจ	ค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุง(บาท)
1	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
2	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
3	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
4	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
5	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
6	6	10	4	มากที่สุด	$(4/10)*5,000 = 2,000$
7	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
8	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
9	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
10	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
				รวม	24,500

ตาราง 1.6 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นด้านสุขภาพ

โฮมสเตย์ที่ปรับปรุง	ก่อนปรับปรุง (เต็ม 10 คะแนน)	หลังปรับปรุง (เต็ม 10 คะแนน)	ผลคะแนน	ผลการประเมินความพอใจ	ค่าแปลงทางการเงินของการปรับปรุง(บาท)
1	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
2	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
3	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
4	6	10	4	มากที่สุด	$(4/10)*5,000 = 2,000$
5	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
6	6	10	4	มากที่สุด	$(4/10)*5,000 = 2,000$
7	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
8	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
9	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
10	5	10	5	มากที่สุด	$(5/10)*5,000 = 2,500$
				รวม	24,000

จากสูตร

(SROI) = มูลค่าผลประโยชน์ทั้งหมด

มูลค่าต้นทุนจากการลงทุน

มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์หรือผลประโยชน์ทางสังคม = (ด้านเศรษฐกิจ)+(ด้านสังคม)+(ด้านสิ่งแวดล้อม)+(ด้านสุขภาพ)

มูลค่าเงินลงทุน = 50,000

จะได้ = (24,500+24,500+25,000+24,000)

50,000

= 98,000

50,000

SROI = 1.96

สรุปได้ว่าลงทุน 1 บาท ได้ผลตอบแทน 1.96 บาท

บทที่ 5

5.1 สรุปผล

ในฐานะองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีการดำเนินการขับเคลื่อน องค์กรเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการพัฒนากลยุทธ์เพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืน ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เท่าไร เมื่อทำการเปรียบเทียบกับแนวคิดการบริหาร การประเมินผลตอบแทนทางสังคมเป็นการนำผลลัพธ์ด้านสังคม (Social Impact) ในแง่มุม ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่ได้จากการลงทุน มาคำนวณหามูลค่าที่เป็นตัวเงินแล้วเปรียบเทียบกับมูลค่าทางการเงินของเงินทุนที่กิจการหรือองค์กรลงทุนในการดำเนิน กิจกรรมหรือโครงการ เพื่อดูผลกระทบว่ากิจการสร้างผลลัพธ์ต่อสังคมคิดเป็นมูลค่าเท่าไรต่อเงินที่ ลงทุนไป 1 บาท จากการวิเคราะห์การประเมินผลตอบแทนทางสังคมที่ประเมินว่าการลงทุนในโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์บ้านปรารงค์นครของหน่วยงานธนาคารออมสินคิดเป็นมูลค่าต่อการลงทุนแต่ละบาทนั้นได้ผลตอบแทนเท่ากับ1.96บาท การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมยังมีรายละเอียดที่ต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งตั้งนั้นหน่วยงานที่สนใจประเมินผลตอยแทนทางสังคมสามารถดำเนินการตามขั้นตอนหรือประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อให้การประเมินครอบคลุมมูลค่าทางสังคมทั้งผลลัพธ์ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินโดยเป็นวิธีการวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลประโยชน์ทางสังคมเพื่อดูว่ากิจกรรมสร้างผลลัพธ์ทางสังคมคิดเป็นมูลค่าเท่าไรต่อ 1 บาท

5.2 ข้อจำกัดการศึกษา

ทางผู้วิจัยได้ประสบปัญหาในเข้าถึงแหล่งสังเกตการณ์ด้วยตนเองในพื้นที่จึงเก็บข้อมูลทางด้านแบบสอบถามการเก็บข้อมูลบางส่วนผู้วิจัยต้องปรับรูปแบบประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับ คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบกับการให้ความร่วมมือของผู้ให้ตอบแบบสอบถามบางท่านอาจยังไม่เข้าใจในการทำแบบสอบถามนักข้อมูลที่ได้มาจึงอาจไม่อิงความเป็นจริง100% ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเป็นค่าประมาณการเนื่องจากสาเหตุหลัก คือ ข้อมูลนั้นไม่ได้ถูกเก็บรวบรวมอย่างครบถ้วนหรือสัมภาษณ์ส่วนตัวมากนัก แต่อย่างไรก็ตามทางผู้วิจัยได้ใช้วิธีสังเกตระหว่างการทำแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ทางผู้วิจัยได้ประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งการ สังเกตข้อมูลด้วยตัวเองในพื้นที่ ซึ่งด้วยมาตรการความปลอดภัยหลาย ๆ อย่าง กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยนี้ เป็นการวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของธนาคารออมสินภาค13ที่มีโครงการปรับปรุงโฮมสเตย์ที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างเดียวที่เลือกมา ที่มีกิจกรรมเพื่อสังคมดี ๆ แบบนี้ ที่ ผู้บริหารได้มีกรอบนโยบายที่ชัดเจนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กร การวิจัยในอนาคตสามารถ ศึกษาเพิ่มเติมได้และวิเคราะห์ผลตอบแทนในโครงการอื่น ๆ ของธนาคารและหน่วยงานได้

รายการอ้างอิง

บทความวารสาร

ดร.วัชนีพร เศรษฐฐักโก, สิริพงศ์ กัณธิยะ, 2563, ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน :

กรณีศึกษา โรงแรมรักษ์สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย, Social Return on Investment: A Case of Green Hotel in Thailand, วารสารวิชาชีพบัญชี ปีที่ 16 ฉบับที่ 50 มิถุนายน 2563

ดร. ชีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ, นายศุภภรณ์ อินทนนท์, 2564, การวัดค่าผลตอบแทนทางสังคม:

กรณีศึกษา โครงการเพื่อสังคมของบริษัทแห่งหนึ่งในประเทศไทย, Measurement of Social Return on Investment: A Case Study of a Thai Company's Social Project, วารสารสภาวิชาชีพบัญชี ปีที่ 3 ฉบับที่ 7 (มกราคม - เมษายน 2564)

ปารีณา ประยุกต์วงศ์. 2552 รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนา CSR ในประเทศไทยและบทบาท

อาสาสมัคร, เครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เดอะเนทีเวิร์ค (ประเทศไทย) ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526, หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สำนัก เลขานุการ สำนักนายกรัฐมนตรี

ไวฑูรย์ โภคาชัยพัฒน์ 2561, ผลตอบแทนทางสังคม เรื่องน่าสนใจสู่องค์กรยั่งยืน, Forbes

Thailand Admin / Commentaries insights, 11 ตุลาคม 2561 สถิติ อาชวานันท

กุล, ภัทรพร แยมละออ, 2563, คู่มือประเมินผลลัพธ์ทางสังคม

ภาคผนวก

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ตัวผู้วิจัย และการประมวลผลที่ใช้ บันทึก ในรูปแบบต่างๆ เช่น e-mail, สมุดจดบันทึก โทรศัพท์คอมพิวเตอร์พกพา แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโฮมสเตย์ที่เข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบความพึงพอใจ เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้เข้าพักและบริการโฮมสเตย์) ได้แก่ ตัวอย่างแบบสอบถามความพึงพอใจผู้ให้บริการโฮมสเตย์ในโครงการก่อนและหลังปรับปรุงโฮมสเตย์ บ้านปราจีนนครอยู่ในระดับใด

(0 =ไม่มี 1=น้อยที่สุด 10=มากที่สุด)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ผลการประเมินมีระดับดังนี้

8-10 หมายถึง มากที่สุด

5-7 หมายถึง มาก

3-4 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 น้อยมาก

0 ไม่มี

